

Amb relació al l'ANUNCI del tràmit d'audiència i informació pública (DOGV de 23.12.2024) del projecte d'ordre de la Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació per la qual es convoca el procediment de consulta als representants legals de l'alumnat per a triar la llengua base aplicable a partir del curs acadèmic 2025-2026, de conformitat amb el que estableix la disposició transitòria segona de la Llei 1/2024, de 27 de juny, de la Generalitat, per la qual es regula la llibertat educativa.

SE SOL·LICITA

A la Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació, la **retirada** del «projecte d'orde de la Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació, per la qual es convoca el procediment de consulta als representants legals de l'alumnat per a triar la llengua base aplicable a partir del curs acadèmic 2025-2026, de conformitat amb el que estableix la disposició transitòria segona de la Llei 1/2024, de 27 de juny, de la Generalitat, per la qual es regula la llibertat educativa».

CONSIDEREM

El projecte d'orde de la Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació per la qual es convoca el procediment de consulta als representants legals de l'alumnat per a triar la llengua base aplicable a partir del curs acadèmic 2025-2026 és inconstitucional perquè elimina el dret dels centres de la zona de predomini lingüístic castellà a vehicular en valencià.

En concret, l'ordre de consulta exposat implica desenvolupar la Llei 1/2024 en els seus articles del 4 al 8 que estableixen per a la zona de predomini lingüístic castellà que només el castellà puga tenir condició de llengua base del sistema educatiu. L'orde remet a l'article 8 de la Llei 1/2024 que no estableix cap concreció i genera inseguretat jurídica, alhora que disparitat de criteri i, per tant, drets respecte a la zona valencianoparlant.

1. Les famílies de les zones de predomini lingüístic castellà es veuen privades del dret a triar la llengua base d'ensenyament.

Resulta inconstitucional la regulació de la Llei 1/2024 quan estableix, per a la zona de predomini lingüístic castellà, que només el castellà puga tindre la condició de llengua base del sistema educatiu. En canvi, en la zona valencianoparlant les dues llengües cooficials poden ser triades com a llengua base.

En l'article 4.1 s'assenyala que les famílies de la zona de predomini lingüístic castellà tenen dret a triar la llengua base, valencià o castellà, en l'ensenyament. No obstant això, ens trobem davant una declaració d'impossible compliment, ja que ni l'articulat ni l'annex II preveuen cap percentatge per a la vehicularitat del valencià com a llengua base. Al contrari, com es detalla més endavant, s'ordena imperativament que, excepte les assignatures cursades en anglés i l'assignatura de valencià (amb possibilitat d'exempció), seran necessàriament en castellà.

La Llei 1/2024 determina que únicament el castellà podrà tindre la condició de llengua base en la zona de predomini lingüístic castellà. El text de la norma no ha establert cap previsió sobre la distribució de les unitats de cada centre segons els percentatges d'elecció de les famílies, com sí que es detalla en l'annex I per a la zona valencianoparlant. La voluntat del redactor de la Llei és inequívoca, ja que no es permet a les famílies ni tan sols l'aparença d'elecció de llengua base, que es concep expressa i exclusivament per a la zona de predomini lingüístic valencià.

Aquesta impossibilitat d'elecció s'arregla també en l'article 6.5 (Educació Primària) i en l'article 7.5 (ESO i Batxillerat). En aquests preceptes, després de fixar els percentatges de llengua estrangera, s'estableix imperativament que «La resta d'àrees es cursaran en castellà com a llengua vehicular». No ofereix alternativa ni permet cap vehicularitat del valencià, sinó que redueix el seu estudi a l'assignatura de llengua i, a més, amb possibilitat de sol·licitar l'exempció.

Únicament l'article 8, titulat «Valencià com a llengua base», estableix que l'Administració «adoptarà les mesures oportunes per a satisfer aquesta

demanda» «quan existisca una demanda d'alumnat suficient per a constituir una unitat, els representants de la qual hagen triat el valencià com a llengua base, i no existisca oferta suficient de llocs escolars en aquesta llengua base». No concreta quines mesures s'adoptaran. Però és evident que, si tot l'ensenyament s'ha de vehicular en castellà i anglés, i si no s'indica quin percentatge de famílies sol·licitants obliguen l'Administració a crear una unitat amb el valencià com a llengua base, l'única possibilitat és l'adequació lingüística individual, que, com hem vist, no és admesa per la jurisprudència reiterada. I escolaritzar-los en un altre centre més o menys pròxim és inaplicable perquè tampoc tindrà oferta educativa en valencià.

Aquesta indefinició sobre les mesures que pot adoptar l'Administració genera una inseguretat en les famílies que desmotiva a aquelles que podrien triar el valencià com a llengua base en una zona de predomini lingüístic castellà, on han de ser considerades com un grup minoritari amb drets lingüístics a protegir.

Amb la regulació prevista en la Llei 1/2024, totes les places escolars de la zona de predomini lingüístic castellà estaran destinades al castellà com a llengua base i única vehicular. Si el nombre de famílies que en aquest centre sol·liciten valencià és suficient per a constituir una unitat, serà l'Administració la que decidisca, una vegada conclòs el procediment d'admissió i a poc més d'un mes de l'inici del curs, quina resposta dona a aquests escolars: si els escolaritza en un altre col·legi, els proporciona una atenció individualitzada o crea una altra unitat en el mateix centre (amb la necessitat de proveir espais i professorat) i sense saber, en tot cas, quin serà el percentatge de cadascuna de les llengües oficials, ja que la Llei 1/2024 no el preveu.

En resum, no existeix ni el dret a triar la llengua base ni dret a rebre l'ensenyament en la llengua cooficial valenciana. Es priva a les famílies residents en la zona de parla castellana d'una pretesa llibertat d'elecció i a l'alumnat d'adquirir coneixements suficients en una llengua cooficial. Els preceptes de la Llei 1/2024 són contradictoris, inaplicables, contraris a la jurisprudència i atempten contra el bloc de constitucionalitat, perquè contradiuen l'article 6.2 de l'Estatut d'Autonomia, que garanteix que tots tenen dret «a rebre l'ensenyament

del, i en, idioma valencià»; és a dir, el dret d'opció en tot el territori valencià on totes dues llengües són oficials.

2. En les zones de predomini lingüístic castellà no s'incorpora progressivament el valencià perquè els percentatges es redueixen a mesura que se superen les etapes, i es prioritza l'estudi de llengües estrangeres sobre el de la llengua cooficial valenciana.

La consulta en qüestió permet desenvolupar l'article 4.2 de la Llei 1/2024 que manifesta que, d'acord amb l'article 18.1 de la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'ús i ensenyament del valencià, la incorporació del valencià es durà a terme de manera progressiva. No obstant això, novament, de la resta del text s'observa que no s'ha previst cap progressivitat. La falta de progressivitat efectiva vulnera la disposició addicional 38, apartat 2, de la LOE, que estableix que tots els alumnes i les alumnes, en finalitzar l'educació bàsica, han d'haver aconseguit el domini ple i equivalent de la llengua castellana i de la cooficial.

Tal absència de progressivitat la trobem en l'annex II, en el qual s'observa que el percentatge previst per al valencià en Educació Infantil és del 10%, per a Primària és del 12%, i per a ESO baixa al 10%. Aquests percentatges, segons l'esmentat annex, corresponen a la matèria de Valencià: llengua i literatura. No es fa cap previsió sobre la vehicularitat del valencià en altres assignatures. A més, per a acabar amb la falsa progressivitat, no es preveu res per a Batxillerat, ni en l'articulat ni en l'annex; és a dir, per a aquesta etapa la previsió de la Llei 1/2024 és del 0% de valencià.

No obstant això, per a la llengua estrangera s'estableixen percentatges més alts –van del 15 al 25% en Primària i ESO– que per a l'idioma valencià. La Llei 1/2024 fa de pitjor condició la llengua oficial pròpia de la Comunitat Valenciana que una llengua estrangera no cooficial, a pesar que l'Estatut d'Autonomia exigeix que l'Administració garantisca el coneixement de les dues llengües oficials per a tota la ciutadania (números 2, 3, 4 i 5 de l'article 6).

Aquesta supressió de la vehicularitat del valencià ha de considerar-se inconstitucional en la mesura que s'aparta de manera evident de la jurisprudència dels Tribunals Constitucional i Suprem. Aquests entenen que la necessària vehicularitat de les dues llengües oficials deriva directament de l'article 3.3 de la Constitució Espanyola en «almenys una altra àrea, matèria o assignatura no lingüística curricular de caràcter troncal o anàloga» al costat de la resta de companys de classe.

La privació de la possibilitat de vehicular en valencià vulnera també la disposició addicional 38, apartat 1, de la LOE, que estableix el dret de tots els alumnes a rebre ensenyaments en castellà i en les altres llengües cooficials, i no sols a rebre l'assignatura de la llengua cooficial. I vulnera també la mateixa disposició addicional en el seu apartat 2, ja que s'incompleix l'obligació de domini ple i equivalent de les dues llengües.

3. Negació de la cooficialitat del valencià en les zones de predomini lingüístic castellà en impedir el dret de tots els valencians a optar per aquest com a llengua vehicular d'educació juntament amb el castellà.

L'Estatut d'Autonomia atribueix al valencià el caràcter de llengua pròpia i també el d'oficial al costat del castellà. Declaració que resulta essencial per a determinar el seu àmbit d'oficialitat, en el sentit de considerar que en tot el territori de la Comunitat Valenciana ho és, independentment del seu ús o presència social. Com deia el Tribunal Constitucional en la seua Sentència 337/1994, rec. 710/1994: «amb independència de la realitat i el pes social de cadascuna d'aquestes (STC 82/86, f.j. 2n) el règim de cooficialitat lingüística establert per la Constitució i els Estatuts d'Autonomia pressuposa no sols la coexistència sinó la convivència de totes dues llengües cooficials, per a preservar el bilingüisme existent en aquelles CCAA que compten amb una llengua pròpia i que constitueix, per si mateix, una part del patrimoni cultural al qual es refereix l'art. 3.3 CE».

És una qüestió pacíficament assumida per tots els Tribunals de justícia que es remunta al moment en què el Tribunal Constitucional es va pronunciar

sobre recursos plantejats en relació amb el País Basc —on s'argumentava l'escassa presència social del basc a Àlaba i part de Biscaia—, així com, en relació amb Catalunya i Galícia, on els recurrents pretenien que la cooficialitat de les llengües pròpies no arribara als òrgans de l'Administració de l'Estat situats en els territoris d'aquestes comunitats autònomes.

És la jurisprudència constitucional (STC 88/1983, de 27 d'octubre, FJ 4; 337/1994, FJ 10; 31/2010, FJ 24, i 15/2013, FJ 3, entre altres) la que determina que el sistema educatiu ha de garantir el coneixement de les dues llengües oficials com a conseqüència natural, precisament, de la seua condició d'oficialitat, reconeguda per al castellà en la Constitució i per al valencià en l'Estatut (art. 6.2), establint un deure de coneixement que el Tribunal Constitucional ha considerat exigible individualment (a diferència del deure constitucional de coneixement del castellà, de caràcter general), i que troba el seu lloc específic precisament en l'àmbit de l'ensenyament (STC 31/2010, FJ 14). Aquest coneixement de les dues llengües oficials és un dels objectius fonamentals que, en l'àmbit de les competències comunicatives de l'alumnat, ha d'aconseguir l'ensenyament obligatori, de manera adequada en els seus diferents cicles, i com a garantia que en finalitzar s'aconseguisca el domini, tant oral com escrit, de totes dues llengües per part de tot l'alumnat.

En el mateix sentit la Sentència núm. 31/2010 del Tribunal Constitucional, que deixa clar el significat territorial de l'oficialitat d'una llengua quan diu: «encara que la Constitució no defineix, sinó que dona per descomptat el que és una llengua oficial, la regulació que fa de la matèria permet afirmar que és oficial una llengua, independentment de la seua realitat i pes com a fenomen social, quan és reconeguda pels poders públics com a mitjà normal de comunicació en i entre aquests i en la seua relació amb els subjectes privats, amb plena validesa i efectes jurídics (sense perjudici que en àmbits específics, com el processal, i a efectes concrets, com evitar la indefensió, les Lleis i els tractats internacionals permeten també la utilització de llengües no oficials per part de les persones que desconeguen les oficials)». I afeg: «la conseqüent cooficialitat ho és respecte a tots els poders públics radicats en el territori autonòmic, sense exclusió dels òrgans dependents de l'Administració central i d'altres institucions estatals en

sentit estricte, sent, per tant, el criteri delimitador de l'oficialitat del castellà i de la cooficialitat d'altres llengües espanyoles el territori, independentment del caràcter estatal (en sentit estricte), autonòmic o local dels diferents poders públics». En la Sentència 87/2017, de 19 de juliol, es reafirma el Tribunal Constitucional en la mateixa doctrina (FJ nou).

De la cooficialitat en tot el territori es deriven conseqüències jurídiques en l'àmbit de l'ensenyament. El Tribunal Constitucional i el Tribunal Suprem ho avala en moltes de les seues sentències:

Sentència Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny, rec. 8045/2006:

... de la cooficialitat de la llengua pròpia d'una Comunitat Autònoma es deriven conseqüències pel que fa al seu ensenyament, com hem reiterat en anteriors decisions (SSTC 87/1983 fonament jurídic 5; 88/1983, fonament jurídic 4 i 123/1988, fonament jurídic 6).

Sentència Tribunal Suprem (Contenciós), secció 4a, de 9 de desembre de 2010, rec. 793/2009:

No cal oblidar, en efecte, que de la cooficialitat de la llengua pròpia d'una Comunitat Autònoma es deriven conseqüències pel que fa al seu ensenyament, com hem reiterat en anteriors decisions (SSTC 87/1983, fonament jurídic 5; 88/1983, fonament jurídic 4. i 123/1988, fonament jurídic 6).

...

per constituir l'ensenyament en les llengües oficials una de les conseqüències inherents, precisament, a la cooficialitat (STC 87/1983, de 27 d'octubre, FJ 5). Sent així que totes dues llengües han de ser no sols objecte d'ensenyament, sinó també mitjà de comunicació en el conjunt del procés educatiu, és constitucionalment obligat que les dues llengües cooficials siguin reconegudes pels poders públics competents com vehiculars, sent en tals termes els particulars titulars del dret a rebre l'ensenyament en qualsevol d'elles.

Sentència Tribunal Constitucional (Ple), núm. 34/2023, de 18 d'abril, rec. 1760-2021:

(ii) Quan de l'organització del servei d'educació es tracta, ni d'aquest article 3, ni de l'article 27, tots dos de la Constitució, deriva el dret a rebre l'ensenyament en només una de les llengües cooficials a elecció dels interessats, sinó que correspon a “els poders públics —l'Estat i la comunitat autònoma— [...] determinar l'ús de les dues llengües que són cooficials en una comunitat autònoma com a llengües de comunicació en l'ensenyament, de conformitat amb el repartiment competencial en matèria d'educació” (STC 337/1994, de 23 de desembre, FJ 9).

(iii) La cooficialitat (art. 3.2 CE) i “el mandat constitucional implícit als poders públics, estatal i autonòmic, de fomentar el coneixement i garantir el respecte mutu i la protecció de totes dues llengües oficials a Catalunya”, deduït del preàmbul de la Constitució i del seu art. 3.3, obliguen al fet que les llengües cooficials siguin “no sols objecte d'ensenyament”, sinó que també “és constitucionalment obligat que les dues llengües cooficials siguin reconegudes pels poders públics competents com a vehiculars” (STC 31/2010, de 28 de juny, FJ 24).

...

Tenint en compte que segons doctrina constitucional, ja citada, dels arts. 3 i 27 CE no deriva el dret a rebre els ensenyaments solament en una llengua, sinó el dret al fet que tant el castellà com les cooficials siguin vehiculars en l'ensenyament, la disposició addicional recorreguda garanteix el dret constitucional citat. Expressament reconeix el “dret” a rebre ensenyaments “en” castellà i “en” les altres llengües cooficials (apartat 1); dret que com a tal la legislació de desenvolupament haurà de respectar, l'Estat garantir [art. 150.1 d) LOE, abans transcrit], i que habilita els seus titulars a reclamar el seu compliment i reaccionar en cas contrari (art. 24.1 CE (EDL 1978/3879)). A més, la disposició addicional estableix que les matèries de llengua i literatura hauran d'impartir-se en les llengües corresponents, la qual cosa sistemàticament interpretat significa que no solament aquestes matèries han d'impartir-se en aquestes llengües, perquè en cas contrari no tindria sentit l'apartat 1. Finalment, imposa a les administracions i als centres que apliquen instruments de “control, avaluació i millora [...] de manera que es garantisca que tot l'alumnat aconseguisca la competència en comunicació lingüística, en llengua castellana i [...] en les llengües cooficials, en el grau requerit” i així mateix que “impulsen l'adopció per part dels centres de les mesures necessàries per a compensar les mancances que pogueren existir en qualsevol de les llengües”, mandat que reitera l'art. 121.2 bis per als centres i l'art. 144.1 per a l'Institut Nacional d'Avaluació Educativa i els organismes corresponents de les comunitats autònomes.

...

Una presència raonable del castellà i de la llengua cooficial com a llengües vehiculars en qualsevol circumstància és imprescindible perquè existisca aquest “equilibri o igualtat” entre llengües i perquè el “dret” a la seua utilització com a llengües vehiculars no es veja reduït a una fórmula buida, sinó que es mantinga com a dret real i efectiu.

Sentències del Tribunal Suprem (Contenciós), secció 4a, de 23 d'abril de 2015, rec. 2548/2014; i de 28 d'abril de 2015, rec. 2549/2014:

I el que decideix la Sala d'instància en les actuacions impugnades no és una altra cosa que col·locar-se en la situació de la Generalitat i fixar la proporció corresponent en atenció al reiterat incompliment de l'Administració a fer efectiu la sentència. I ho ha fet, segons el parer d'aquest Tribunal, establint una proporció ajustada i raonable, temperada al mandat contingut en la sentència i, sobretot, garantint amb el percentatge previst (que actua com un mínim de les hores lectives impartides) l'efectiu caràcter vehicular del castellà en l'ensenyament, màximament si exigeix també que aquesta llengua cooficial s'impartisca a l'alumne, almenys, en una altra àrea, matèria o assignatura no lingüística curricular de caràcter troncal o anàloga i, a més, que es faça juntament amb la resta dels seus companys de classe, excloent, per discriminatori, el sistema de l'“atenció individualitzada”.

El Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana considerava en la seua Sentència 877/2015, rec. 271/2013, que dels apartats 1 i 2 de l'article 6 de l'Estatut d'Autonomia, que reconeix el valencià com a llengua pròpia i oficial en tota la Comunitat Valenciana, amb el consegüent dret de tots a conèixer-la, usar-la i rebre l'ensenyament del i en aquest idioma, deriva que, «fins i tot en els territoris on històricament mai s'ha parlat valencià ha d'haver-hi oferta en línia valenciana, sense perjudici de l'exposat sobre el nombre d'alumnes en el fonament anterior; a més, siga quina siga l'opció triada pels pares han d'estudiar el valencià com a llengua, de la mateixa forma que en la línia de valencià han d'estudiar llengua castellana; en segon lloc, l'art. 6.6 de l'Estatut d'Autonomia – no oblidem que es tracta d'una Llei orgànica Estatal– faculta el legislador valencià a establir els criteris d'aplicació de la llengua pròpia en l'administració i ensenyament, sempre que respecte els drets constitucionals als pares».

El mateix Tribunal Superior de Justícia valencià arreplega en la Sentència núm. 78/2022, de 15 de febrer, recurs 49/2019, sobre el PLC del Col·legi concertat Sagrada Família d'Elda (municipi de la zona de predomini lingüístic castellà), tota la jurisprudència exposada. En aquest recurs es qüestionava pels demandants el PLC d'un col·legi concertat de la zona castellanoparlant. Un PLC que s'havia adoptat en compliment de la Llei 4/2018 i que el TSJCV reconeix com ajustat a la jurisprudència constitucional pel que respecta a la vehicularitat de totes dues llengües oficials.

En conclusió, l'orde en actual audiència pública fa efectiva regulació del capítol I de la Llei 1/2024, referit a la zona de predomini lingüístic castellà, és inconstitucional en la mesura que nega l'oficialitat del valencià en part del territori, en suprimir les conseqüències necessàries de l'oficialitat del valencià que es deriven per a l'educació; no realitza la necessària programació de l'educació per a les dues llengües oficials; nega el dret dels valencians d'aquella zona lingüística a la vehicularitat del valencià, juntament amb el castellà; i impedeix que puguin exercir la hipotètica opció de la llengua base de l'ensenyament que es preveu. Finalment, legisla en contra del mandat de progressivitat en la incorporació del valencià, ja que solament es preveu l'ús vehicular del valencià en l'assignatura de Valencià, i, a més, els percentatges que representa aquesta assignatura decreixen a mesura que se superen les etapes educatives, fins al punt de fer-lo desaparèixer en Batxillerat. Es vulnera, per tant, la disposició addicional 38, apartats 1 i 2, de la LOE, que constitueix normativa bàsica estatal.

EN VISTA DEL QUE S'HA EXPOSAT INSTE LA CONSELLERIA D'EDUCACIÓ A:

Retirar el projecte d'ordre per la qual es regula i convoca el procediment de consulta als representants legals de l'alumnat per a triar la llengua base aplicable a partir del curs 2025-2026